

УДК 577.151.17:[577.151.35]

ДІЯ ІНСУЛІНУ ТА ВІТАМІННОГО КОМПЛЕКСУ НА ВМІСТ ЛАКТАТУ ТА ПІРУВАТУ В ТКАНИНАХ ЩУРІВ З АЛОКСАНОВИМ ДІАБЕТОМ

Полтавцева Н. В.

Одеський державний університет, кафедра біохімії,
вул. Дворянська, 2, Одеса, 270026, Україна

Встановлено, що рівень лактату і пірувату у тканинах за діабету збільшується у крові, печінці, мозку та серці. Співвідношення лактат/піруват підвищується у крові й знижується в інших досліджених органах. Інсулін і вітамінний комплекс нормалізують ці показники, причому дія вітамінного комплексу є більш виразною. Оптимальний ефект спостерігається за їх сумісного застосування.

Ключові слова: алоксановий діабет, вітамінний комплекс, інсулін, піруват, лактат.

Важлива роль як окремих вітамінів, так і вітамінних комплексів у профілактиці і лікуванні цукрового діабету показана у багатьох роботах [1, 3, 6]. Так, відомо, що при лікуванні цукрового діабету позитивні результати дає застосування препаратів тіаміну, який, разом з його похідними, володіє інсуліноподібною дією [3]. Інсуліноподібна дія рибофлавіну та його похідних також давно відома. Встановлено, що експериментальний стрептозотоциновий діабет супроводжується гіперглікемією [5]. При цьому у тварин спостерігається високий вміст лактату, як і при алоксановому та спонтанному, інсуліннезалежному діабеті [2]. Щодо пірувату, то за діабету зростає його концентрація в нирках, м'язах, жировій тканині і печінці щурів унаслідок інактивації піруватдегідрогеназного комплексу і спостерігається зменшення вмісту активної форми ферменту у цих тканинах [7]. Подібний же ефект викликають *n*-октаноат і глюкагон [8].

Піруватдегідрогеназа є ферментом, залежним від п'яти коферментів, а його каталітична активність може змінюватись у залежності від різних станів організму і, зрозуміло, від забезпеченості вітамінами групи В [3, 4]. Тому метою наших досліджень було перевірити дію експериментального діабету на вміст пірувату, лактату та на їх співвідношення, а також на можливість корекції цих показників інсуліном у поєднанні з вітамінним комплексом (далі ВК).

Матеріали і методи

Експерименти виконувались на щурах Вістар масою 180—200 г. Всього було досліджено п'ять груп тварин. Перша група — контрольна, а у чотирьох інших груп викликали експериментальний цукровий діабет одноразовими внутрішньочеревними ін'єкціями алоксану — 150 мг/кг ваги за два тижні до дослідів. Інсулін вводили по 10 од/кг ваги окремо чи разом з ВК протягом трьох днів до дослідів. При цьому дози вітамінів у ВК були такими: тіамін (В₁) — 6, флавінмоноуклео-

тид — 2, пантотенат-Са (В₃) — 25, піридоксин (В₆) — 5, ліпоєва кислота — 2, нікотинамід — 20 мг/кг ваги. Контрольним тваринам вводили фізіологічний розчин (далі ФР) — 0,2 мл на 100 г ваги. Через добу після останніх ін'єкцій тварин брали у дослід та визначали в їх органах вміст піровиноградної кислоти (далі ПВК) [9] і лактату (далі Л) [4].

Результати досліджень

У таблиці 1 наведені дані щодо вмісту пірувату в органах тварин вказаних груп. Отже, вміст пірувату у крові коливається незначно і недостовірно, за винятком групи “ВК”, в якій фіксується зниження рівня на 22,4% порівняно з контролем 1. Іншу ситуацію можна спостерігати в печінці, мозкові і серцевому м'язі всіх груп тварин. У цих органах за діабету вміст пірувату зростає (на 108,2%, 29,2% і 62,6% відповідно), особливо у печінці і мозкові тварин, ін'єктованих інсуліном (на 152% і 88,3% порівняно з контролем відповідно). Суттєвим є те, що у всіх випадках ін'єкції ВК, особливо разом з інсуліном, призводять до нормалізації цього показника.

Таблиця 1

Вплив вітамінного комплексу та інсуліну на вміст піровиноградної кислоти в органах щурів з алоксановим діабетом (мкг %), n = 7

Органи і тканини	Контроль 1 (ФР)	Діабет			
		Контроль 2 (ФР)	ВК	Інсулін	Інсулін + ВК
Кров	24,9 ± 1,6	23,2 ± 0,3	19,3 ± 0,2*	20,6 ± 2,0	22,4 ± 1,7
Печінка	33,1 ± 1,7	68,9 ± 4,1*	35,6 ± 1,9	83,4 ± 5,2*	32,2 ± 1,6
Мозок	76,8 ± 3,9	99,2 ± 4,2*	92,3 ± 7,6	144,6 ± 9,2*	62,0 ± 3,6
Серце	85,5 ± 6,3	139,0 ± 8,7*	96,8 ± 6,7	101,3 ± 4,7	95,0 ± 6,7

Примітка: * — різниця з контролем 1 достовірна.

Щодо лактату (табл. 2), то за діабету його вміст підвищується в усіх органах і тканинах (на 5,8—20,7%). Ін'єкції ВК, інсуліну і особливо їх комбінації знижують величину цього показника, наближаючи її до контрольного рівня. У деяких груп щурів вміст лактату стає навіть нижчим, ніж у групі контролю 1: у крові — на 11,7% (при ін'єкціях інсуліну разом з ВК), у печінці — на 10,7% (ВК) і 13,3% (інсулін + ВК), у серцевому м'язі — на 15,6% (ВК).

Співвідношення лактат/піруват у крові щурів за діабету збільшується (табл. 2) і становить 126% від контролю 1. Ін'єкції ВК навіть підвищують цей показник (за рахунок низького вмісту пірувату) до 132,9 % від контролю 1. У інших досліджених органах співвідношення лактат/піруват у тварин, що зазнали ураження алоксаном, залишається зниженим. Ін'єкції інсуліну призводили до ще більш виразного зменшення цього показника в печінці і мозкові (42% і 52% від контролю 1 відповідно), але ВК і (ВК + інсулін) нормалізували його. У серцевому м'язі за введення ВК разом з інсуліном також спостерігався найближчий до норми рівень співвідношення лактат/піруват, хоча в цілому ефект ін'єкцій у цьому випадку був незначним.

Вміст лактату (мкг%) і співвідношення лактат/піруват в органах щурів з алоксановим діабетом за окремого та сумісного введення їм інсуліну і ВК, n = 7

Орга-ни і тка-нини	Показники	Контроль 1 (ФК)	Діабет			
			Контроль 2 (ФК)	ВК	Інсулін	Інсулін + ВК
Кров	Вміст Л	76,6±3,3	89,8±3,1*	78,8±3,9	76,2±4,1	67,6±4,0
	Л/ПВК	3,07	3,87	4,08	3,69	3,01
Печінка	Вміст Л	328,9±10,7	369,9±19,9*	293,7±7,1	348,3±20,1	285,2±6,0
	Л/ПВК	9,94	5,37	8,25	4,18	8,87
Мозок	Вміст Л	508,0±14,6	589,2±17,8*	514,3±23,5	497,2±20,6	486,1±21,1
	Л/ПВК	6,61	5,93	5,57	3,44	7,85
Серце	Вміст Л	693,6±20,1	734,1±26,6	583,6±17,4	654,4±20,1	645,3±19,9
	Л/ПВК	8,11	5,28	6,03	6,46	6,79

Примітка: * — різниця з контролем I достовірна.

Одержані дані свідчать про те, що при інсулінзалежному діабеті, а також при заміщувачій терапії інсуліном відбувається значне зростання вмісту пірувату і лактату у більшості вивчених органів і тканин. Поєднання інсуліну з ВК сприяє нормалізації цих показників у деяких органах щурів з алоксановим діабетом. Окремо ВК діяв майже як інсулін, у ряді випадків перевершуючи його ефект, а їх комбінація призводила до зниження вмісту пірувату і лактату та їх співвідношення майже до нормального.

Література

1. Великий Н. Н., Бурда В. А., Брионт. Н. В. Влияние никотинамида на активность ферментов антиоксидантной защиты при стрептоциновом диабете // Мат. Международ. симп. "Витамины и здоровье населения Беларуси и смежных регионов" (Гродно, 1995 г.) Тез. докл. — Гродно, 1995. — С. 13.
2. Донченко Г. В., Кугляровская Т. М. и др. Влияние никотинамида на захват и высвобождение серотонина и ГАМК синапсом коры головного мозга крыс с диабетом, вызванным воздействием стрептозотоцина // Укр. биохим. журн. — 1995. — Т. 67, № 1. — С. 105—111.
3. Карпов Л. М. Реализация специфической активности функционально связанных витаминов группы В, их производных и комплексов при различных состояниях организма: Дисс... докт. биол. наук. — Одесса, 1994. — 505 с.
4. Карпов Л. М., Полеся Т. Л. Действие функционально связанных витаминов и их коферментных форм на активность дегидрогеназ 2-оксокислот в органах мышей // Укр. биохим. журн. — 1989. — Т. 61, № 4. — С. 82—87.
5. Методы биохимических исследований (липидный и энергетический обмен) / Под редакцией М. И. Прохоровой. — Л.: Изд-во Ленингр. ун-та, 1982. — 272 с.
6. Федрик М. Я. Никотинамідні коферменти в корекції метаболічних порушень при експериментальному стрептоциновому діабеті у щурів: Автореф. дис. канд. біол. наук — К., 1998. — 18 с.
7. Хмелевский Ю. В., Поберезкина Н. Б. Витамины и возраст человека. — К.: Наук. думка, 1990. — 165 с.
8. Fatania H. R., Vary T. C., Randle P. J. Metabolism of pyruvate dehydrogenase kinase activity in cultured hepatocytes in glucagon and n-octanoate presence // Biochem. J. — 1981. — V. 234. — P. 233—236.
9. Fridmann T., Naugen G. Pyruvic acid: the determination of ketoacids in the blood and urine // J. Biol. Chem. — 1943. — V. 147. — P. 415—442.

**ДЕЙСТВИЕ ИНСУЛИНА И ВИТАМИННОГО КОМПЛЕКСА
НА СОДЕРЖАНИЕ ЛАКТАТА И ПИРУВАТА В ТКАНЯХ КРЫС
С АЛЛОКСАНОВЫМ ДИАБЕТОМ**

Полтавцева Н. В.

Одесский государственный университет, кафедра биохимии,
ул. Дворянская, 2, Одесса, 270026, Украина

Резюме

Установлено, что уровень лактата и пирувата при диабете повышается в крови, печени, мозге и сердце. Соотношение лактат/пируват повышается в крови и снижается в остальных органах. Инсулин и ВК нормализуют эти показатели, причем действие ВК более выражено. Оптимальный эффект оказывает комбинация этих препаратов.

Ключевые слова: аллоксановый диабет, витаминный комплекс, инсулин, пируват, лактат.

**INSULINE AND VITAMIN COMPLEX EFFECTS ON LACTATE
AND PYRUVATE CONCENTRATIONS IN RATS WITH ALLOXAN DIABETES**

Poltavtseva N. V.

Odessa State University, Department of Biochemistry,
Dvoryanskaya St., 2, Odessa, 270026, Ukraine

Summary

It was shown that lactate and pyruvate quantities are increased in diabetic rats. The lactate/pyruvate ratio is increased in blood and decreased in liver, brain and heart. Insulin and to a considerable extent vitamin complex reliably normalise these indexes. Both these preparates have optimal effect in combination.

Key words: alloxan diabetes, vitamin complex, insulin, pyruvate, lactate.